

Fenomenais grįstas ugdymas Vilniuje

© 2023—2024

Autoriai

Kristupas Sabolius

Rūta Simutytė

Redaktorė

Rūta Bukelskytė-Jurkaitienė

„EDU Vilnius“ projektų vadovė

Asta Morkūnienė

„Kūrybingumo mokyklos“ vadovė

Julija Glosaitė

Dizaineris

Petras Navickas

Turingys

06 Įžanga

- 08 Mokymų programos statistika
 - 10 Kodėl FGU tinka Lietuvai?
 - 11 Kaip FGU padeda kituose mokymo procesuose?
-

12 Kas yra fenomenais grįstas ugdymas?

- 13 Kas yra fenomenas?
 - 14 Kokie šio metodo principai?
 - 18 Skirtumai nuo kitų metodų
-

20 10 žingsnių pradedantiesiems, kaip taikyti FGU

26 FGU Vilniaus mokyklose

- 28 Vilniaus Gerosios Vilties progimnazija
 - 29 Fenomenas „Akis“
 - 30 Fenomenas „Parkas“
-

32 Vilniaus Simono Konarskio gimnazija

- 33 Fenomenas „Upė“
-

34 Vilniaus „Sostinės“ gimnazija

- 35 Fenomenas „Savęs vaizdas“
 - 37 Fenomenas „Praėjusio amžiaus Vilniaus vaizdai“
 - 38 Fenomenas „Olimpinės žaidynės“
 - 40 Fenomenas „Šeškinės rajono kraštovaizdis“
-

42 Vilniaus Pavilnio progimnazija

- 43 Fenomenas „Triukšmas“
-

44 Vilniaus Baltupių progimnazija

- 45 Fenomenas „Miestas“
-

48 Vilniaus Simono Stanevičiaus progimnazija

- 49 Fenomenas „Vabzdžiai“
-

Šis leidinys pristato fenomenais grįstą ugdymą (toliau – FGU) ir jo taikymą Vilniaus mokyklose 2023–2024 m., kurį inicijavo „EDU Vilnius“, o įgyvendino „Kūrybingumo mokykla“. Šešių mokyklų atstovai dalyvavo mokymuose ir dirbtuvėse, o tada šio mokymo principus taikė savo ugdymo praktikoje.

Pirmoje leidinio dalyje rasite bendrą mokymų programos statistiką bei FGU metodikos aprašymą. Antroje dalyje pateikiamas dešimties žingsnių FGU taikymo įvadas pradedantiesiems ir 2023–2024 m. FGU projektų aprašymai.

Mokymų programos statistika

Mokymuose dalyvavo keturių progimnazijų ir dviejų gimnazijų atstovai. Žemiau pateiktoje lentelėje galima matyti visų šešių dalyvavusių mokyklų įsitraukimo į mokymų programą apimtį – mokytojų, klasių ir integruotų dalykų skaičių.

FENOMENAIŠ GRĮSTO UGDYMO TAIKymo APIMTIS						
	Vilniaus Gerosios Vilties progimnazija	Vilniaus Simono Konarskio gimnazija	Vilniaus „Sostinės“ gimnazija	Vilniaus Pavilnio progimnazija	Vilniaus Baitupių progimnazija	Vilniaus Simono Stanevičiaus progimnazija
Mokytojų skaičius	9	12	11	12	6	7
Klasės	1 kl., 1 kl., 2 kl., 4 kl., 5 kl.	2 kl., 4 kl., 5 kl., 9 kl.	9 kl., 9 kl., 11 kl.	1 kl., 1 kl., 2 kl., 4 kl., 6 kl., 6 kl., 7 kl., 7 kl.	3 kl., 6 kl., 7 kl.	4 kl., 5 kl.
Dalykų skaičius	6	6	8	8	9	10
Fenomenas (-ai)	Akis, parkas	Upė	Vaizdas	Triukšmas	Miestas	Vabzdžiai

Kiekviena mokykla suformavo skirtingas mokytojų komandas. Susipažinti su mokymuose dalyvavusių mokytojų komandomis pagal dėstomus dalykus galite žemiau pateiktoje lentelėje.

MOKYTOJŲ KOMANDŲ SUDĖTIS						
	Vilniaus Gerosios Vilties progimnazija	Vilniaus Simono Konarskio gimnazija	Vilniaus „Sostinės“ gimnazija	Vilniaus Pavilnio progimnazija	Vilniaus Baitupių progimnazija	Vilniaus Simono Stanevičiaus progimnazija
Pradinis ugdymas	4	4		4	1	1
Lietuvių k.	1	4	2	2		
Anglų k.	1		2	1		
Rusų k.			1			
Matematika	1		1	1	1	1
Biologija / gamta ir žmogus	1				1	1
Chemija		1				
Fizika		1				
Geografija				1	1	
Istorija	1		1		1	
Etika				1	1	1
Tikyba				1		
Fizinis ugdymas			1			
Dailė			1	1	1	1
Technologijos		1			1	2
Muzika						1
Šokis			1			
Informatika		1				1
Etnokultūra						1
Karjeros ugdymas					1	

Kodėl FGU tinka Lietuvai?

FGU padeda įgyvendinti įvairias švietimo sistemos naujoves – tiek Lietuvoje, tiek pasaulyje. Visų pirma, šis metodas atliepia visų kompetencijų ugdymo poreikius. Tiek jį taikantys mokytojai, tiek atlikti tyrimai patvirtina, kad tyrinėjant vieną reiškinį ugdomos kelios, o kartais net visos Bendrojo ugdymo programoje išskirtos kompetencijos. Taip pat FGU integruotam mokymui suteikia reikšmingai naują kokybę, sistemiskai stiprina mokytojų bendradarbiavimą. Pažymėtina, kad FGU tinka transversaliems – iš vienos disciplinos į kitą perkeliams – gebėjimams tobulinti. Įvairiuose tyrimuose būtent tai įvardijama kaip viena opiausių Lietuvos švietimo sistemos problemų. Žinios sensta ir keičiasi, FGU leidžia prisitaikyti ir integruoti naujoves.

Kaip FGU padeda kituose mokymo procesuose?

Įvairių šalių praktika rodo, kad ilgalaikis ir sistemiskasis FGU taikymas ne tik prisideda prie mokinių ugdymo rezultatų gerinimo, bet ir ugdo kūrybišką ir kritinį mąstymą, leidžia geriau integruoti STEAM prieigą, pagerina darbą grupėse, sukuria bendruomenės ryšius, stipriai kelia mokinių motyvaciją taikant mokymosi mokytojų metodus.

Kas yra fenomenais grįstas ugdymas?

FGU yra Suomijoje įsitvirtinęs metodas, dabar taikomas visame pasaulyje. Kartais vadinamas ateities edukacija, nes siejamas su šiaurietiško švietimo sėkme. Jam būdingi du pagrindiniai bruožai:

- realaus pasaulio reiškinių tyrinėjimas, integruojant skirtingus mokomuosius dalykus;

- mokinių įtraukimas į ugdymo procesą, suteikiant jiems pagrindinį vaidmenį ir taip sužadinant aktyvų bei motyvuotą veikimą.

Kas yra fenomenas?

Fenomenas šiame metode suprantamas kaip patyrimo reiškinys, kurį mokiniams reikia išmokti analizuoti kaip su jais susijusią problemą. Tinkamas fenomenų pasirinkimas yra vienas svarbiausių žingsnių, lemiančių metodo taikymo sėkmę.

Kokie šio metodo principai?

Holizmas, arba visų dalykų integravimas

Gerai parengtas FGU planas apima visus mokykloje mokomus dalykus. Tačiau pradedant siūloma apsiriboti 3–5 disciplinomis, integruojant tiek humanitarinius ar socialinius, tiek gamtos, tiksluosius ir inžinerinius mokslus, taip pat ir fizinį ugdymą. Reiškinių tyrinėjimas sujungiant skirtingas sritis užtikrina išsamesnį mokymosi procesą, suteikia naujumo atskiroms disciplinoms, leidžia atrasti tarpdalykines sąsajas.

 Klausimas: koks reiškinys mus jungia?

Grupinis darbas

Tiek mokytojai, tiek mokiniai mokosi bendradarbiauti dirbdami ir grupėmis, ir individualiai. Todėl taikant metodą būtina atsižvelgti į tinkamą grupės dydį, numatyti daugiau laiko, taikyti įvairius grupinio darbo metodus. Pradiniame etape tinkamas mokytojų grupės skaičius yra 3–6 žmonės. Analogiškai ir mokinių klasė suskirstoma į 3–6 žmonių darbo grupes.

 Klausimas: kaip bendradarbiausime?

Kontekstualizavimas, arba svarbos dabartyje ir aplinkoje įvardijimas

Mokymosi pradžioje būtina įvardyti reiškinio kontekstą. Siekiama suprasti, kaip fenomenas pasirodo natūralioje ir kultūrinėje aplinkoje. Kontekstas apima pasaulyje vykstančius procesus, bendruomenei opius klausimus, šiuo metu vykstančius įvykius, aktualias mokinių ir mokytojų problemas. Tai leidžia išvengti abstraktumo, tyrimui suteikia aiškumo ir mokiniams parodo reiškinio svarbumą.

 Klausimas: kodėl mums tai svarbu čia ir dabar?

Autentiškumas, arba poveikio galimybės sukūrimas

Fenomenas privalo sietis su patirtimi, mokinys turi matyti sąsajas su savo gyvenimu ir turėti galimybę veikti naudodamas fenomeną. Siekiama, kad mokiniai išmėgintų įrankius ir metodus, kuriuos naudoja profesionalai ir ekspertai, o rezultatai būtų viešinami ne tik mokykloje. Būtent pasiektas realus poveikis kelia mokinių motyvaciją, o ilgalaikėje perspektyvoje užtikrina geresnį žinių įsisavinimą ir gerina ugdymo rezultatus.

 Klausimas: ką galime dėl šio reiškinio padaryti?

Probleminis mąstymas

Kiekvienas reiškinys gali būti suprastas kaip spręstina problema. Todėl FGU pradeda nuo fenomene glūdinčių problemų įvardijimo išsikeliant probleminius klausimus. Šis procesas reikalauja kritinio mąstymo ir analizės įgūdžių bei sukuria tyrimo potemes atskiroms mokinių darbo grupėms. Paprastai nagrinėjant vieną fenomeną sprendžiamos skirtingos problemos.

 Klausimas: kokias problemas spręsimė?

Tiriamasis darbas

FGU galima suvokti kaip mokslinio tyrimo analogą. Išsikėlus problemas, ieškoma tinkamų būdų joms spręsti – pasitelkiamos įvairių dalykų žinios, mokslininkų ir menininkų indėlis, organizuojami praktiniai užsiėmimai, išvykos į svarbias vietas, laboratorinis darbas, ekspertinės konsultacijos, naudojama meno kūrinių analizė, taikomas patirtinis ugdymas ir t. t.

 Klausimas: kaip reiškinį tirsime?

Mokymasis mokytis

Siekama, kad mokiniai patys atrastų mokymosi vertę per tobulėjimą, praktinį veikimą ir daromą pokytį. Todėl šiame metode akcentuojama nuolatinė refleksija, kuri leidžia mokiniams suprasti, ką jie nori sužinoti, įvertinti įgytas žinias ir kompetencijas bei suvokti jų svarbą darant realų poveikį aplinkai ir bendruomenei.

 Klausimas: kaip mokymasis mus pakeitė?

Mokytojų vaidmens pokytis

Mokytojai šiame metode nebetraktuojami kaip žinių šaltinis ar garantas. Jų vaidmuo – užtikrinti sklandų ir struktūruotą procesą, kurio metu mokiniai patys atrastų žinių ir įgytų kompetencijų. Mokytojai padeda suteikdami kryptį, nurodydami apribojimus, pasiūlydami metodus, aktyvindami mokymąsi ir mąstymą.

 Klausimas: kaip jums padėti?

Žinių pavertimas įgūdžiais

Šis metodas niekada neapsiriboja sausa teorija. Praktinis ir patirtinis veikimas užtikrina, kad ugdymo turinys įsiliėtų į gyvenimą. Todėl mokantis pagal šį metodą įgyjama tokių įgūdžių, kurie svarbūs realiame pasaulyje. Mokiniai išmoksta veikti, įgyja ekspertinių kvalifikacijų.

 Klausimas: kokių naujų veikimo būdų išmokome?

Skirtumai nuo kitų metodų

FGU siejasi su įvairiais kitais metodais, jam būdingi ir integruoto ugdymo, ir projektinės veiklos, ir problemomis grįsto ugdymo elementai. Tačiau FGU specifiškumas – realus poveikis bendruomenei, matomas pokytis aplinkoje.

Problema

Mieste mus džiugina vešlūs seni medžiai ir jų kuriamos žaliosios erdvės, tačiau ne visi jie yra apsaugoti nuo kirtimo dėl kintančios miesto infrastruktūros. Daugelyje besiplečiančių Lietuvos miestų medžiai kertami, o žaliųjų erdvių plotų mažėja. Šią problemą įvairūs ugdymo metodai interpretuoti skirtingai.

Projektinė veikla

Pasodinkime medį.

Probleminis mąstymas

Kokie medžiai geriausiai auga mieste?

Fenomenais grįstas mąstymas

Ką galime padaryti, kad medžiai prie mano mokyklos gyvuotų?

10 žingsnių pradedantiems, kaip taikyti FGU

1. Mokytojų grupė

🕒 Rekomenduojama trukmė 10 val.

Sudaroma mokytojų grupė. Tinkamas pradinės grupės dydis – 3–6 mokytojai. Siekiama, kad mokytojų grupėje būtų tiek humanitarinių ir socialinių, tiek gamtos, tikslųjų ir inžinerinių, mokslų, tiek ir fizinio ugdymo atstovų. Skiriamas laikas bendriems interesams išsiaiškinti.

⚠️ : SVARBU: Mokytojų grupė turi dirbti su ta pačia klase / klasėmis ir ieškoti tvarkaraščio suderinimo galimybių.

2. Fenomeno pasirinkimas

🕒 Rekomenduojama trukmė 6 val.

Fenomenas pasirenkamas atsižvelgiant į mokytojų grupės sandarą, bendrus interesus, mokinių amžiaus grupę ir kitus metodinius principus. Pasirinktas reiškinys gali būti ir abstrakčios sąvokos, ir gamtos reiškiniai ar pasaulyje vykstantys svarbūs procesai: miškas, triukšmas, migracija, pandemija, ženklai, namai, akis, kiaušinis, baliniai vėžliai ir t. t. Kuo jaunesni mokiniai, tuo tinkamesni konkretūs fenomenai, pvz., akis, kiaušinis, vabzdys, kuo vyresni mokiniai, tuo parrankiau dirbti su abstraktesniais fenomenais, pvz., laisvė, oras, meilė, liga.

⚠️ : SVARBU: Mokinių grupė turi įgyti galimybę patirti fenomeną ir atlikti su juo susijusias veiklas, o spręsdami problemas – matyti sąsajas su savo gyvenimu.

3. Laiko planavimas

🕒 Rekomenduojama trukmė 4 val.

Numatomas konkretus laikotarpis, kurio metu bus vykdomos veiklos. Rekomenduojamos 2–4 savaitės, per kurias bus derinamas įsitraukusių mokytojų tvarkaraštis. Bendradarbiaujant su administracija siekiama sudaryti lankstų grafiką, idealiu atveju – pasirinkti fenomenų tyrimo dienas, kai atsisakoma 45 minučių trukmės pamokų.

⚠️ : SVARBU: Siektina fenomeno tyrimo metu turėti kiek įmanoma daugiau veikimo laisvės.

4. Pirmasis sąlytis

🕒 Rekomenduojama trukmė 4 val.

Netradicinėje aplinkoje įvyksta pirmasis mokinių sąlytis su fenomenu. Tai gali būti gamtinė aplinka, muziejus, galerija, dirbtuvės, fabrikas, netradicinė ir keista vieta, kur šį reiškinį galima aptikti. Galimas eksperto komentaras ar meno kūrinio išgyvenimas. Šios pamokos tikslas – sužadinti interesą ir nuostabą. Tokiu būdu abstrakčiam fenomenui sukuriamas patyrimo kontekstas.

⚠️ : SVARBU: Šios pamokos tikslas – ne žinių perteikimas, bet nuostabą keliantis įspūdis, kuris sužadina norą tyrinėti.

5. Pradinė refleksija

🕒 Rekomenduojama trukmė 4 val.

Šios refleksijos tikslas – apversti tradicinį ugdymą, siekiant parodyti nežinojimo vertę. Tai sukuria postūmį tirti ir mokytis. Remiantis refleksijos įrankiais – „Nežiniuko lentelė“, ekspertiniu vertinimu ir kt. išgryninamos mokiniams rūpimos potemės. Fiksuojama pradinė situacija, kuria remiantis galima sekti progresą.

⚠️ : SVARBU: Šios pamokos tikslas – apsibrėžti tyrimo pradžios tašką, kuriame nežinojimas virsta noru tyrinėti, įvaldyti praktiškus ir kūrybiškus refleksijos įrankius.

6. Probleminiai klausimai ir mokinių grupių sudarymas

🕒 Rekomenduojama trukmė 6 val.

Klasėje išsikeliama probleminiai klausimai, pagal kuriuos sukuriama tyrimo potemė. Pagal jas suformuojamos mokinių darbo grupės, kurios nagrinės atskiras problemas. Šiam procesui struktūruoti naudojami kritinio mąstymo įrankiai ir pasitelkiamos grupinio darbo metodikos.

⚠️ : SVARBU: Išsikelti tokius tyrimo tikslus, kurie atitiktų darbo grupių pajėgumą.

7. Tvarcaraščio sudarymas ir veiklų planavimas

🕒 Rekomenduojama trukmė 4 val.

Suplanuojamos bendros ir paskirų grupių veiklos, konkretizuojamos mokytojų užsiėmimų temos, numatomas laikas išvykoms, susitikimams su ekspertais, refleksijoms, baigiamiesiems renginiams, kitoms veikloms. Sudaromas fenomeno tyrinėjimo žemėlapis, siekiant įtraukti artimiausių aplinką – nuo pačios mokyklos teritorijos iki aplinkinių vietovių. Mokytojų nustatyti laiko rėmai lemia, kiek išsamios ir kokios apimties veiklos įmanomos.

⚠️ : SVARBU: Įsivertinti laiko trukmę, kurios prireiks išnagrinėti pasirinktus probleminius klausimus.

8. Veiklų įgyvendinimas

🕒 Rekomenduojama trukmė 18 val.

Mokytojai veda aktualias, susijusias su reiškinio tyrimu savo dalyko ar integruotas pamokas. Vyksta ekspertų paskaitos, patirtinės veiklos, meniniai, praktiniai, laboratoriniai užsiėmimai. Vyksta mokinių savarankiškas darbas ir darbas grupėse, galiausiai atliekamos užduotys, leidžiančios apibendrinti nueitą kelią. Skatinamas kūrybiškas užduoties formatas – nuo debatų iki stalo žaidimo, radijo laidos, interaktyvaus tinklalapio, teismo proceso, recepto, ekskursijos gido ir t. t.

⚠️ : SVARBU: Rinktis tokias užduotis, kurios turėtų išliekamąją vertę visai mokyklos bendruomenei.

9. Refleksija klasėje

🕒 Rekomenduojama trukmė 2 val.

Remdamiesi pirmine refleksija ir joje išsikeltais tikslais, mokiniai apibendrina nueitą kelią. Fiksuojamas tiek individualus progresas, tiek grupinio darbo pokytis, tiek poveikis bendruomenei. Šis etapas leidžia į(si)vertinti. Mokytojai šiame procese atlieka moderatorių vaidmenį, mokinių grupės vertina save ir vieni kitus.

⚠️ : SVARBU: Atkreipti dėmesį į pokyčio vertę, suteikiančią mokymosi mokytis instrumentus.

10. Pristatymas bendruomenei

🕒 Rekomenduojama trukmė 3 val.

Mokiniai savo atliktus darbus pristato mokyklos bendruomenei ir vieni kitiems. Šiame etape siekiama sukurti pasitenkinimo ir pasididžiavimo atmosferą, išmėginti mokinių sukurtus rezultatus (žaidimus, vaizdo įrašų kūrinius, debatus ir pan.), pabrėžti įvairialypių rezultatų vertę bendruomenei. Renginio apimtis priklauso nuo mokyklos bendruomenės tarpusavio susitarimų.

⚠️ : SVARBU: Siekti baigiamuoju renginiu sukurti šventę bendruomenei.

FGU Vilniaus mokyklose

Vilniaus Gerosios Vilties progimnazija

Fenomenas „Akis“

Vilniaus Gerosios Vilties progimnazijoje akies fenomeną tyrinėjo keturios pradinė klasių mokytojos su savo mokiniais. Veiklose dalyvavo įvairių klasių mokiniai dirbdami mišrioje grupėje, kuriose buvo skirtingo amžiaus vaikų – pirmokų kartu su ketvirtokais arba pirmokų kartu su antrokais. Mokykla, esanti aklųjų ir silpnaregių rajone, pasiūlykė šį fenomeną ne tik norėdama mokiniams suteikti žinių apie akis, bet ir atkreipti dėmesį į jų bendruomenę. Veiklos vyko ne tik klasėse, bet ir įvairiose mokyklos patalpose – biologijos, informatikos, technologijų kabinetuose, bibliotekoje – bei už mokyklos ribų, pavyzdžiui, Lietuvos audiosensorinėje bibliotekoje ir UAB „Liregus“.

Pagrindinės veiklos

Mokiniai tyrinėjo akį įvairiais aspektais, ypač buvo akcentuojamos patirtinės veiklos, leidžiančios pažinti akies funkcijas įsijaučiant į neregijų ir silpnaregių gyvenimo specifiką. Mokiniai kūrė akies sandaros plakatus, audiosensorinėje bibliotekoje susipažino su Brailio raštu ir atliko užduotis, padedančias lavinti dėmesį ir regimąjį suvokimą, pavyzdžiui, ieškojo piešiniuose paslėptų objektų. Vaikams buvo parodytos grindinio plytelės, padedančios neregijams orientuotis. Dalyvaudami sveikatos specialisto vedamuose užsiėmimuose, mokiniai sužinojo, kaip saugoti regėjimą. Jie atliko pratimus akių sveikatai gerinti, o vėliau sukūrė filmuką apie mankštą, kuris bus naudojamas visoje mokykloje. Be to, mokiniai kūrė pasakas apie veikėją Akį ir dalijosi jomis su jaunesniais vaikais. Norėdami geriau suprasti neregijų pasaulį, užrištomis akimis jie atliko praktines užduotis, pavyzdžiui, gamino sumuštinis ar piešė objektus pagal žodinius aprašymus. Ketvirtokai taip pat pabandė įgarsinti savo mėgstamų filmų ištraukas taip, kaip filmai įgarsinami neregijams.

Rezultatai

Šis projektas leido mokiniams pažinti akis, sužinoti apie jų svarbą ir regėjimo apsaugos būdus, taip pat skatino bendruomeniškumą ir praktinių įgūdžių ugdymą.

Fenomenas „Parkas“

Vilniaus Gerosios Vilties progimnazija, esanti netoli Vingio parko, pasirinko nagrinėti šio parko fenomeną. Penktokai, vadovaujami mokytojų dalykininkų komandos, tyrinėjo gamtinius, istorinius ir kultūrinius parko aspektus. Projektas buvo skirtas ne tik mokinių žinioms plėsti, bet ir vertingam ištekliui, skirtam visai mokyklos bendruomenei, – ekskursijos po Vingio parką planui sukurti.

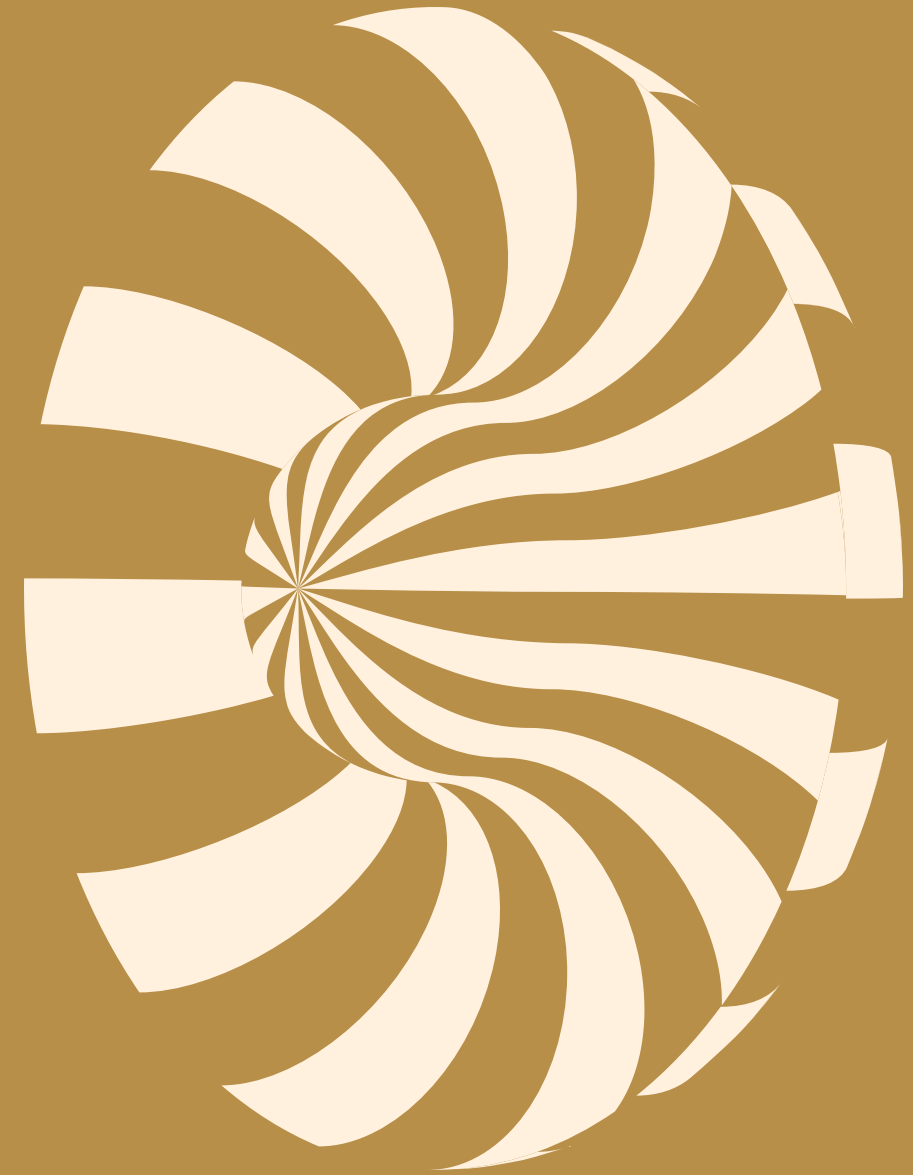
Pagrindinės veiklos

Projekto tikslas buvo sukurti tokį ekskursijos planą, kuriuo galėtų naudotis visa mokyklos bendruomenė. Mokiniai lankė svarbiausias Vingio parko vietas, tyrinėjo gamtinius ir istorinius objektus, bioįvairovę bei kitus reikšmingus aspektus. Dirbdami grupėse, jie rengė lankytinų objektų aprašymus, kuriuos įtraukė į ekskursijos maršrutą. Ekskursijos plane buvo QR kodų, leidžiančių sužinoti daugiau apie konkrečias parko vietas. Be to, mokiniai sukūrė ekskursijos žemėlapių plakatus, kurį planuojama laminuoti ir naudoti toliau.

Surinkta informacija buvo interpretuojama ir meninėmis formomis – mokiniai kūrė piešinius, rašinius, o vienas mokinys net parašė eilėraštį apie Vingio parką, perteikdamas savo įspūdžius kūrybiškai.

Rezultatai

Projektas padėjo mokiniams dar labiau pažinti Vingio parką, ugdė jų kūrybiškumą, bendradarbiavimo įgūdžius ir atidumą aplinkai. Sukurtas ekskursijos planas yra naudingas mokyklos bendruomenei ir skatina mus būti atsakingus už savo miesto gamtinį ir kultūrinį paveldą.

Vilniaus Simono Konarskio gimnazija

Fenomenas „Upė“

Vilniaus Simono Konarskio gimnazijoje pasirinktas upės fenomenas pabrėžia Vilniaus, kaip miesto prie upių, unikalumą. Nors mokiniai gerai žino Neries ir Vilnelės upes, projektu buvo siekta atkreipti dėmesį į platesnį miesto upių tinklą, ypatingą dėmesį skiriant mažesniems upeliams, tokiems kaip Kaukysa. Projekte dalyvavo dvi antros klasės, ketvirtokai, penktokai, devintokai ir dešimtokai. Veiklos buvo pritaikytos kiekvienai amžiaus grupei, leidžiant mokiniams tyrinėti fenomeną pagal jų pačių iškeltus klausimus ir gilinti žinias apie upių svarbą.

Pagrindinės veiklos

Projekto pradžioje mokiniai dalyvavo ekspertų paskaitose, kurias vedė Vilniaus universiteto Geologijos instituto profesorius Gintaras Valiuškevičius ir Gamtos tyrimų centro hidrogeologas Jonas Satkūnas. Pradinukai tyrinėjo netoliese esančius paplūdimius, savo atradimus dokumentavo mokyklos laikraštyje ir kūrė sienlaikraščius. Penktokai kūrė komiksus, kuriuose perteikė mokyklos aplinkos geologinio kraštovaizdžio istoriją.

Vyresniųjų klasių mokiniai išsamiai nagrinėjo Kaukysos upelį, kaip Vilniaus upių tinklo dalį. Jie tyrė vandens kokybę, ekosistemine bioįvairovę ir domėjosi šio upelio legendomis. Surinkti duomenys buvo naudojami interaktyviems žaidimams kurti: pabėgimo kambario žaidimui, skirtam mokyklos bendruomenei, ir virtualiam žaidimui, leidžiančiam patikrinti žinias apie upelį. Mokiniai buvo svarbu Kaukysos upelį įtraukti į platesnį Vilniaus, kaip upių miesto, kultūrinį vaizdą. Praktinė veikla taip pat apėmė upių maketų konstravimą, kurie vaizdavo Kaukysos įsijungimą į bendrą Vilniaus upių tinklą.

 Rezultatai : Mokiniai ne tik plėtė savo žinias apie miestą, bet ir sukūrė žaidimų, kuriais galės naudotis kiti mokyklos mokiniai, kad susipažintų su Kaukysos upeliu. Baigiamojo renginio, virtusio televizijos studija, metu mokiniai dalijosi savo atradimais su bendruomene. Šios veiklos ugdė jų tiriamuosius, kūrybinius ir bendradarbiavimo įgūdžius, taip pat paskatino labiau pažinti Vilniaus upių tinklą ir suprasti jo reikšmę miesto kultūriniame kontekste.

Vilniaus „Sostinės“ gimnazija

Vilniaus „Sostinės“ gimnazijos mokytojai rinkosi abstraktų fenomeną – vaizdas. Skirtingose klasėse vaizdo fenomenas sukonkretintas savitu būdu, dėl to pagrindinės projektinės veiklos bus pristatytos atskirai.

Fenomenas „Savęs vaizdas“

Devintokai pasirinko savęs vaizdo fenomeną, nes ši tema glaudžiai susijusi su jų amžiumi ir aktualijomis – savęs pažinimu, psichologine gerove ir tarpusavio santykiais. Pradinėje refleksijoje mokiniai kėlė klausimus apie tai, kaip jų savęs vaizdas veikia emociją ir psichologinę būseną. Siekdami nuodugniau tyrinėti temą, mokiniai susiskirstė į penkias grupes, kurios analizavo skirtingus savęs vaizdo aspektus.

Pagrindinės veiklos

Mokiniai pasidalijo į grupes pagal jiems rūpimus savęs vaizdo aspektus ir įgyvendino šias veiklas:

„Mandalos“ – ši grupė tyrė mandalų kūrimo ir spalvinimo poveikį psichikos sveikatai. Jie aprūpino mokyklos skaityklą mandalomis, skirtomis atsipalaiduoti, ir parengė informaciją apie spalvų poveikį emocijai būsenai. Mokyklos biblioteka nuo šiol turi mandalų spalvinimo kampelį, kur mokiniai gali ateiti nusiraminti, susikaupti, pabūti vieni.

„Pabėgimo kambarys“ – ši grupė sukūrė pabėgimo kambarį buvusioje rūbinėje. Šis galvosūkių kambarys tapo užimtumo ir socializacijos erdve mokyklos bendruomenei. Visi, norintys išbandyti pabėgimo kambarį, gali registruotis ir norimu laiku – per laisvą pamoką ar po pamokų – praleisti laiką jame. Galvosūkius planuojama reguliariai atnaujinti.

„Miego sutrikimai“ – ši grupė stebėjo savo miego kokybę, analizavo veiksnius, darančius įtaką savijautai, ir parengė praktinius pasiūlymus, kaip pagerinti mokinių miego kokybę. Tarp stebėtų veiksnių buvo kofeino vartojimo įpročiai, dehidratacija, suvartojamo cukraus kiekis, ekranų įtaka miego ritmui.

„Ateities vizija“ – ši grupė nagrinėjo savęs vaizdą per karjeros prizmę, atliko apklausą apie bendraamžių ateities planus ir pristatė įžvalgas apie jų karjeros bei asmeninio gyvenimo tikslus. Mokiniam buvo įdomu sukurti platformą, kur visi tarpusavyje galėtų pasikalbėti apie savo ateities planus ir vizijas. Buvo ne tik pateikta mokinių apklausos statistika, bet ir nurodytos rekomendacijos studijoms rinktis.

Rezultatai

Kiekvienos grupės rezultatai buvo pristatyti informaciniuose stenduose ir apibendrinti trumpame filme, kuriame mokiniai aptarė savo savęs vaizdo tyrinėjimo kelią. Projektas suteikė galimybę geriau pažinti save ir kitus, ugdė pasitikėjimą savimi bei tarpusavio santykius. Devintokai prisidėjo prie psichologinės gerovės stiprinimo, skatindami kūrybiškumą ir bendruomeniškumą visoje mokykloje.

Fenomenas „Praėjusio amžiaus Vilniaus vaizdai“

Dešimtokai pasirinko tyrinėti vaizdo fenomeną per istorinių asmenybių, įvykių ir archyvinių dokumentų prizmę. Daugiatautėje klasėje, kurios mokiniai domisi istorija ir miesto praeitimi, ši tema tapo priemone labiau suvokti Vilniaus vaidmenį Lietuvos nepriklausomybės istorijoje. Projektas skatino kūrybiškumą, tyrinėjimą ir glaudesnį ryšį su miesto kultūrinio paveldu.

Pagrindinės veiklos

Mokiniai pradėjo projektą gilindamiesi į svarbiausius XX a. įvykius, susijusius su Lietuvos nepriklausomybe. Jie surinko archyvinių nuotraukų, vaizduojančių istoriškai reikšmingas Vilniaus vietas, ir išanalizavo jų svarbą istoriniame kontekste.

Toliau mokiniai patys vyko į miestą, ieškojo archyvinėse nuotraukose užfiksuotų vietų ir fotografavo jas šiandiniame kontekste. Remdamiesi savo tyrimais, jie lygino praeities ir dabarties miesto vaizdus, tyrė, kaip Vilnius keitėsi laikui bėgant, ir ieškojo, kaip šie pokyčiai susiję su istorine ir kultūrine miesto tapatybe.

Kiekvienas mokinys parengė pristatymą apie savo atradimus, kuriame aprašė pasirinktų vietų istoriją, jų reikšmę ir pokyčius, atspindinčius nepriklausomybės vaizdinius. Šie pristatymai buvo naudojami rengiant pasakojimus, kurie vėliau tapo mokinių parodos dalimi.

Rezultatai

Projekto kulminacija buvo paroda mokyklos koridoriuje, kur mokiniai savo tyrimų rezultatus pristatė per nuotraukas, pasakojimus ir interpretacijas. Ši paroda supažindino mokyklos bendruomenę su miesto istorijos sluoksniais ir leido mokiniams dalytis savo atradimais su kitais.

Projektas skatino mokinius labiau įsitraukti į miesto kultūrinio ir istorinio paveldo pažinimą. Jų darbas ugdė gebėjimą analizuoti istorinius šaltinius, kūrybiškai perteikti savo tyrimus ir prisidėjo prie mokyklos bendruomenės istorinės sąmonės stiprinimo.

Fenomenas „Olimpinės žaidynės“

Vienuoliktokai, vadovaujami fizinio ugdymo mokytojos, pasirinko vaizdo fenomeną interpretuoti per sporto prizmę, tyrinėdami labiausiai dėmesį traukiančius reiškinius šiame kontekste. Vieningai nuspręsta, kad didžiausias sporto reginys – olimpinės žaidynės yra ne tik įkvepiantis pavyzdys, bet ir galimybė kurti savo mokyklos renginį, pavadintą Vasariada. Šis projektas leido mokiniams susipažinti su olimpinių žaidynių istorija, jų organizavimo principais ir simbolika, kartu įgyvendinant praktinius ir kūrybinius tikslus.

Pagrindinės veiklos

Projektas apėmė keletą etapų, kuriuose mokiniai dirbo tiek kaip dalyviai, tiek kaip organizatoriai:

1. Tyrimas ir pasiruošimas. Mokiniai studijavo olimpinių žaidynių istoriją, jų organizavimo tvarką, sporto šakas ir svarbiausius simbolius.
2. Kūrybinė dalis. Remdamiesi olimpinių žaidynių pavyzdžiu, mokiniai sukūrė savo Vasariados simboliką – logotipą, sporto šakų ženklus ir pasirūpino išskirtiniais akcentais, pavyzdžiui, LED olimpine ugnimi ir vertinimo lentelėmis teisėjams.
3. Sporto šakų atranka. Pasirinktos sporto šakos, kurios geriausiai atspindi mokyklos bendruomenės interesus ir leistų įsitraukti visai mokyklos bendruomenei.
4. Renginio organizavimas. Mokiniai pasiskirstė vaidmenimis – vieni tapo sporto šakų dalyviais, kiti užėmė organizacines ir teisėjų pareigas, taip užtikrindami Vasariados sklandumą.

5. Kūrybinė refleksija. Sukurtas komiksas, iliustruojantis olimpinių žaidynių eigą ir mokyklos renginio istoriją.
6. Vasariados įgyvendinimas. Mokyklos bendruomenė dalyvavo renginyje, kuris tapo sporto švente ir įkvepiančiu pavyzdžiu, kaip mokiniai gali inicijuoti ir įgyvendinti didelio masto projektus. Mokykla svarsto šį formatą paversti tradicija, kurią galėtų ir toliau puoselėti bei tobulinti.

Rezultatai ir refleksija

Vasariada tapo ne tik mokyklos sporto renginiu, bet ir mokinių kūrybiškumo, organizacinių įgūdžių bei bendruomeniškumo įrodymu. Renginio metu mokiniai pademonstravo gebėjimą savarankiškai organizuoti kompleksinį projektą, įtraukė visą mokyklos bendruomenę į sporto veiklas ir stiprino mokyklos kultūrą. Projektas ugdė lyderystės, planavimo ir kūrybinio mąstymo gebėjimus, taip pat skatino mokinių fizinį aktyvumą.

Fenomenas „Šeškinės rajono kraštovaizdis“

Kadangi gimnazija įsikūrusi Šeškinės rajone, devintokai pasirinko tyrinėti rajono įsikūrimo istoriją ir kraštovaizdžio ypatumus. Projektu siekta plėsti mokinių supratimą apie jų gyvenamąją aplinką ir prisidėti prie bendruomenės pažinimo bei edukacijos.

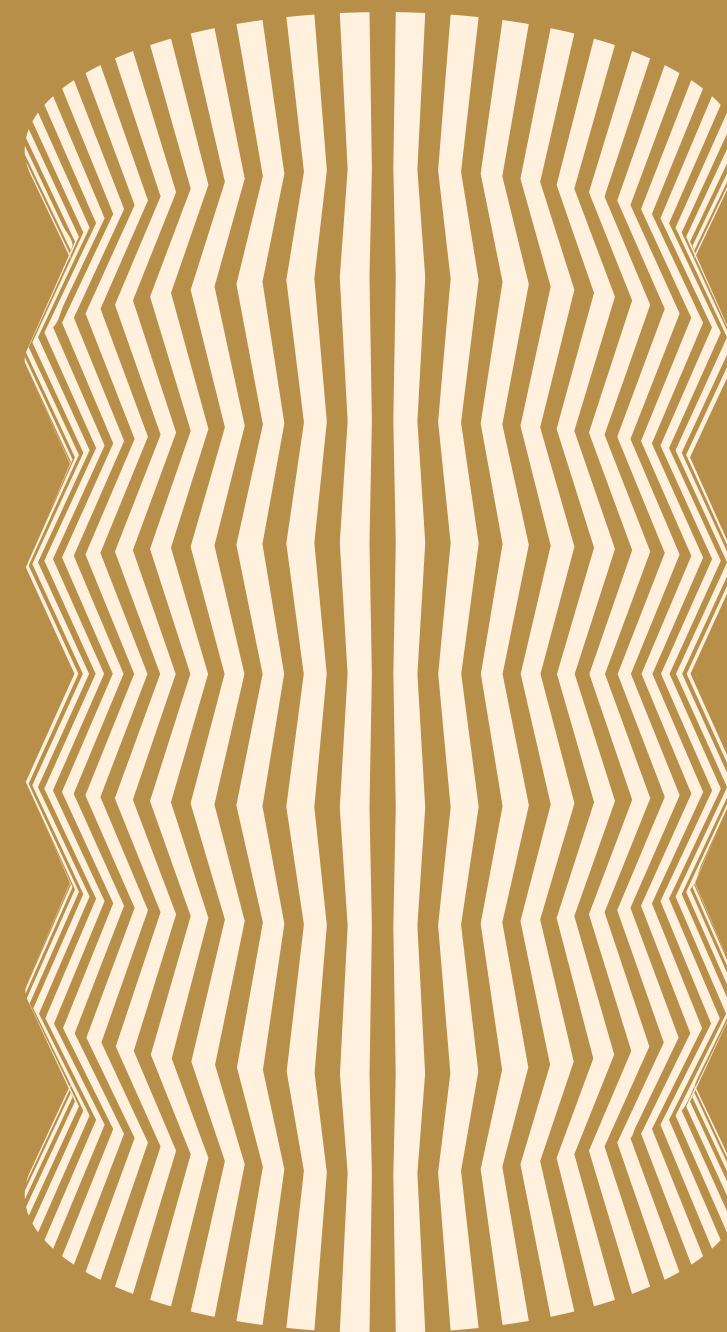
Pagrindinės veiklos

Devintokai, norėdami geriau suprasti Šeškinės rajoną, kuriame yra jų mokykla, tyrinėjo jo įsikūrimo istoriją ir kraštovaizdžio ypatumus. Projektas prasidėjo apsilankymu Šeškinės seniūnijoje, kur mokiniai rinko informaciją iš vietos bendruomenės narių apie rajono praeitį, kultūrinę raidą ir gamtinius elementus. Surinkę pradinis duomenis, jie nusprendė sukurti žygio gidą, leidžiantį geriau pažinti Šeškinę. Skirtingos mokinių grupės tyrinėjo atskiras rajono dalis, gilinosi į jų istorinius ir gamtinius aspektus, o gautą informaciją apibendrino informaciniuose tekstuose. Šie tekstai buvo papildyti QR kodais, kad informacija taptų lengvai prieinama interaktyviu formatu. Sukurtas QR kodų žemėlapis padėjo sudaryti orientacinį maršrutą, jungiantį kultūrinės ir gamtinės rajono įdomybes.

Rezultatai

Baigiamojo renginio metu mokiniai suorganizavo žygį mokyklos bendruomenei. Grupėms pasiskirsčius maršruto dalimis, jos tyrinėjo savo paskirtas vietas, rinko žydinčius augalus ir fotografavo kraštovaizdį. Grįžę į mokyklą, mokiniai sujungė savo surinktą medžiagą į bendrą žemėlapij ir sukūrė plakatą, atspindintį Šeškinės augaliją. Sukurtas maršrutas dabar naudojamas kaip edukacinė priemonė, skirta supažindinti naujus mokinius su rajonu. Šis projektas leido mokiniams daugiau sužinoti apie jų gyvenamąją aplinką, ugdė jų tyrimo, kūrybiškumo ir bendradarbiavimo įgūdžius, taip pat sustiprino mokyklos ryšį su vietos bendruomene, nes mokykla buvo pakviesta prisidėti prie Žolinės šventės organizavimo.

Vilniaus Pavilnio progimnazija

Fenomenas „Triukšmas“

Vilniaus Pavilnio progimnazijos mokytojai pasirinko triukšmo fenomeną, siekdami atkreipti dėmesį į mokyklos aplinkos triukšmo problemas, kurios vargina tiek mokinius, tiek mokytojus. Projekte dalyvavo pirmokai, antrokai, šeštokai ir septintokai, kurie dirbo atskirose grupėse – tyrinėjo skirtingus triukšmo aspektus ir siekė pasiūlyti sprendimų jam mažinti bei geresnei aplinkai kurti.

Pagrindinės veiklos Pirmokai tyrinėjo triukšmą per audiovizualinį mąstymą klausydami įvairių garsų – nuo klasikinės muzikos iki gamtos garsų – ir juos vaizdavo per piešinius. Jie taip pat kūrė plakatus prieš triukšmą mokykloje ir eksperimentavo su įvairiais buities objektais, tyrinėdami jų skleidžiamus garsus. Antrokai buvo supažindinti su tylos žaidimais ir triukšmo žala sveikatai. Jie kūrė savo tylos žaidimus, kuriuos žaidė pertraukų metu, įtraukdami ir kitus mokyklos pradinukus.

Šeštokai gilinosi į triukšmo poveikį klausai ir sudarė triukšmingiausių objektų reitingą, taip pat atliko bendruomenės apklausas apie nemaloniausius garsus ir triukšmo poveikį mokinių susikaupimui, jie ištyrė triukšmą klasėse ir koridoriuose, lygindami jo poveikį mokymuisi. Taip pat domėjosi vėjo jėgainių skleidžiamais garsais ir jų poveikiu aplinkai. Septintokai nagrinėjo triukšmo sąvoką, ieškodami garsiausių istorijoje garsų, ir sudarė lentelę, atskleidžiančią skirtingų veiklų triukšmo lygį. Jie taip pat tyrė triukšmo poveikį savijautai ir aplinkai, pateikė pasiūlymų, kaip sumažinti triukšmo taršą gamtai.

Rezultatai ir refleksija

Projektas leido mokiniams labiau suprasti triukšmo fenomeną ir triukšmo poveikį sveikatai, savijautai bei aplinkai. Tyrimų rezultatai buvo apibendrinti per plakatus, žaidimus ir apklausų analizę, kuri skatino diskusijas mokyklos bendruomenėje. Mokinių kurti tylos žaidimai buvo integruoti į mokyklos ilgąsias pertraukas. Projektas ugdė mokinių kūrybiškumą, mokslinio tyrimo įgūdžius, stiprino jų suvokimą apie triukšmo poveikį ir parodė būdų, kaip jį mažinti tiek mokykloje, tiek už jos ribų.

Vilniaus Baltupių progimnazija

Fenomenas „Miestas“

Vilniaus Baltupių progimnazijos mokytojai pasirinko miesto fenomeną, siekdami kartu su mokiniais gilintis į Baltupių rajono istoriją ir miesto gyvenimo ypatumus. Kadangi rajonas dar pakankamai naujas, tai buvo puiki galimybė apie savo gyvenamąją vietą ir jos istoriją mokytis iš tėvelių, mokytojų ir kitų bendruomenės narių, kurie patys matė, kaip keitėsi Baltupiai. Projekte dalyvavo septintokų, šeštokų ir trečiokų klasės. Mokiniai miesto fenomeną tyrinėjo skirtingais aspektais – tiek savarankiškai, tiek bendradarbiaudami su kitų klasių mokiniais ir dalijosi savo atradimais ir kūriniais.

Pagrindinės veiklos

Septintokai susiskirstė grupėmis, kurios tyrinėjo skirtingus miesto aspektus. Viena grupė tyrė grafičius kaip reiškinį, nagrinėjo jų istoriją, apibrėžimus, klasifikaciją bei ieškojo skirtumų tarp meno ir vandalizmo. Kita grupė analizavo gyventojų tankumo sąsajas su nusikalstamumu Baltupiuose ir Vilniuje, lygino šiuos duomenis su kitais pasaulio miestais ir tyrinėjo, kaip veiksniai, tokie kaip ilgaamžiškumas ar socioekonominės sąlygos, daro įtaką saugumui. Kita grupė tyrė miesto infrastruktūrą, lygindama Londono, Vilniaus ir Baltupių pavyzdžius, bei diskutavo apie idealios miesto infrastruktūros modelius. Dar viena grupė gilinosi į oro taršą Vilniuje ir pasaulyje, analizuodama taršos poveikį sveikatai, pagrindinius oro teršalus ir prevencines priemones, kurių naudojimo pavyzdį Lietuva galėtų perimti iš kitų šalių. Galiausiai septintokai prisijungė prie šeštokų – kūrė sakmes apie Baltupių atsiradimą.

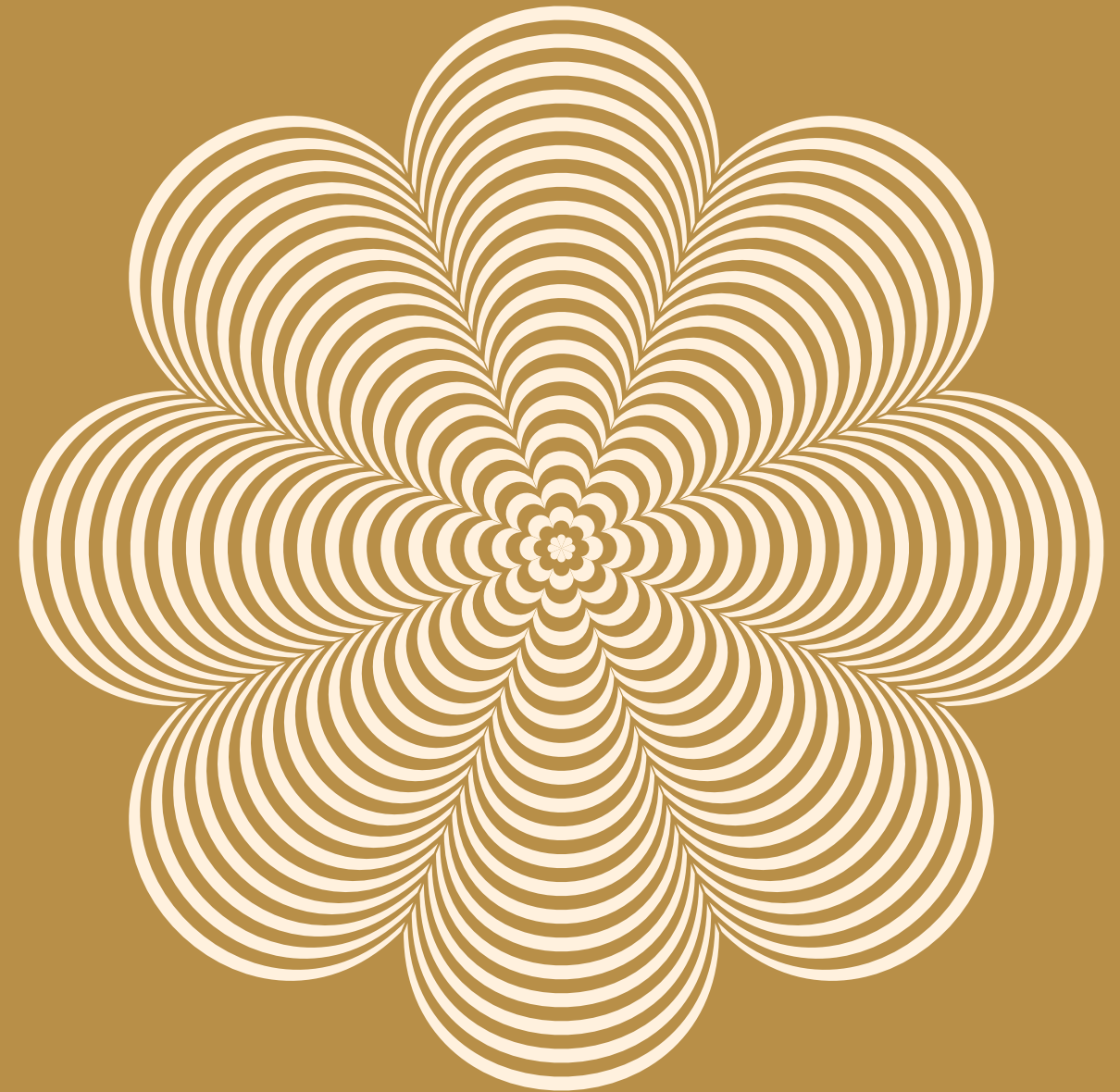
Šeštokai tyrinėjo Baltupių rajoną ir jo vietą Vilniaus kontekste įvairiais aspektais. Mokiniai nagrinėjo miesto traukos centrus išskirdami, kas miestiečiams atrodo svarbiausia miesto infrastruktūroje nuo viešųjų erdvių iki transporto. Jie taip pat lygino gyventojų skaičių skirtinguose miestuose, siekdami suvokti, kaip miesto dydis lemia įvairias sociodemografines problemas, pavyzdžiui, per didelį gyventojų tankumą ar ribotą erdvę viešajam naudojimui. Šeštokai taip pat gilinosi į žmogaus veiklos poveikį Baltupių kraštovaizdžiui,

tyrinėjo, kaip urbanizacija keičia gamtinę aplinką, ir aiškinosi, kokios pastangos galėtų užtikrinti darnią gamtos ir žmogaus veiklos sąveiką. Jie nagrinėjo istorinius Baltupių teritorijos pokyčius ir kūrė sakmes apie rajono atsiradimą, kurios vėliau buvo sujungtos į vieną pasakojimą.

Trečiokai tyrinėjo miesto fenomeną per istorijos, kūrybos ir praktines veiklas. Jie rinko informaciją apie svarbiausius Vilniaus istorijos įvykius ir jų reikšmę, kartu su tėvais analizavo miesto daugiakultūrius aspektus ir parengė tris plakatus apie miesto raidą. Dalyvaudami viktorinoje, trečiokai bandė atpažinti Vilniaus rajonus iš senų nuotraukų, o jų fantazijos išbandymu tapo kūrybinė užduotis – jie piešė, kaip Baltupiai atrodys po 50 metų, ir aptarė, kokių pokyčių norėtų. Mokiniai taip pat dalyvavo pažintiniame žygyje po Baltupius ir Verkių regioninį parką, kuriame jie tyrinėjo Cedrono tvenkinį, Pušyno kelią ir kitus rajono objektus, įveikdami daugiau nei 12 kilometrų. Be to, jie vykdė užduotį ieškoti Vilniaus „augintinių“ – gyvūnų skulptūrų ir paminklų, susipažino su jų istorija bei dalijosi savo atradimais. Projektas užsibaigė šešėlių teatro animacinio filmuko sukūrimu, kuriame buvo sujungtos šeštokų ir septintokų sukurtos sakmės.

🎯 Rezultatai

Šis projektas leido mokiniams pažvelgti į miesto fenomeną įvairiais aspektais – nuo socialinių, demografinių ir aplinkosauginių tyrimų iki kūrybinių interpretacijų. Septintokų ir šeštokų tyrimai papildė trečiokų kūrybinius darbus, o bendradarbiavimas stiprino mokinių tarpusavio ryšius. Rezultatai – plakatai, sakmės, šešėlių teatro filmukas ir kiti kūriniai – buvo pristatyti mokyklos bendruomenei. Projektas ugdė mokinių analitinius, kūrybinius ir tyrimų įgūdžius, stiprino jų ryšį su Baltupių rajonu ir paskatino suvokti miesto fenomeno reikšmę platesniame kontekste.

Vilniaus Simono Stanevičiaus progimnazija

Fenomenas „Vabzdžiai“

Vilniaus Simono Stanevičiaus progimnazijos mokytojai pasirinko vabzdžių fenomeną, pastebėję, kad mokiniai dažnai neigiamai vertina šią gyvūnijos dalį. Vabzdžiai jiems kėlė pasišlykštėjimą, baimę ir skausmo asociacijas. Projekto tikslas buvo padėti mokiniams suformuoti jautresnį ir visapusiškesnį požiūrį į vabzdžius, pabrėžiant jų svarbą ir įvairialypį vaidmenį ekosistemoje. Projekte dalyvavo ketvirtokų ir penktokų klasės, o kai kurios veiklos buvo vykdomos bendromis grupėmis.

Pagrindinės veiklos

Mokiniai pradėjo projektą apsilankymu Tado Ivanausko muziejuje, kur rinko informaciją apie įvairius vabzdžius. Surinktas žinias jie perteikė per plakatus, kryžiažodžius, dėliones, žaidimus ir skaičiuotes, skirtas klasiokams ir jaunesniems mokiniams. Per gamtos pamokas mokiniai tyrinėjo vabzdžių tarpusavio komunikaciją, analizavo, kaip jie skleidžia garsus, o muzikos pamokose bandė vabzdžius atpažinti pagal jų garsus per žaidimus ir netgi sukūrė „Vabzdžių simfoniją“.

Etikos pamokose mokiniai nagrinėjo, kaip vabzdžiai vaizduojami lietuvių tautosakoje, ypač patarlėse ir smulkiojoje kūryboje. Jie patys kūrė patarles ir skaičiuotes apie vabzdžius. Ekosistemine vabzdžių reikšmę mokiniai tyrė per praktines veiklas – kūrė vabzdžių namelių eskizus, statė vabzdžių namelius mokyklos teritorijoje ir sodino augalus, kurie padeda palaikyti vabzdžių ekosistemą. Jie taip pat konstravo kitokias vabzdžių buveines, pavyzdžiui, valgomus ir nevalgomus skruzdėlynus.

Siekdami sumažinti mokyklos bendruomenės baimę ir pasiūlykštėjimą vabzdžiais, mokiniai sukūrė virtualų orientacinį žaidimą, kuriame žaidėjai galėjo surasti visus mokinių pastatytus vabzdžių namelius. Šis žaidimas tapo edukaciniu įrankiu, skatinančiu smalsumą ir pagarbą vabzdžių pasauliui.

Rezultatai

Projektas padėjo mokiniams suformuoti naują požiūrį į vabzdžius, parodydamas jų svarbą ekosistemoms ir kultūrai. Praktinės veiklos, tokios kaip vabzdžių namelių kūrimas, muzikos ir tautosakos tyrimai, paskatino kūrybiškumą ir stiprų įsitraukimą. Sukurti nameliai ir augalai, skirti vabzdžių buveinėms, prisidės prie mokyklos aplinkos ekologinės pusiausvyros. Džiugu, kad orientacinis žaidimas įtraukė mokyklos bendruomenę ir tapo priemone, skatinančia geriau suprasti vabzdžių pasaulį bei įveikti baimę.

